

שו"ת

היכל שלמה

תשובות לשאלות שנשאלו במבחני ההסמכה לרבנות

ע"י הרבנות הראשית לישראל

הלכות איסור והיתר

חיברתיו בעזרת החונן לאדם דעת

שמואל אליקים קדר

מהדורה המישיית

טבת תשס"ט

יבלע בבשר ולא יוציא דם. אבל הרא"ש כתב דיותר שהוא דק המלח יותר מתפזר על הבשר ופועל להוציא את הדם כי הוא נדבק בו, אבל הגס כשהוא הופך את החתיכה למלחה מכל צד הוא נושר ממנה (ורב דימי מחדש שאעפ"כ מותר למלוח במלח הגס) וכן פסק הטור דמותר למלוח בין במלח דק בין במלח גס.

השו"ע בסע' ג פסק עפ"י ר' ירוחם שביקש לעשות פשרה בין השיטות ואף לתלות אותה בכוונת הרמב"ם: לא ימלח במלח דקה כקמח, ולא במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך. והרמ"א הוסיף: ואם אין לו מלח אחר רק מלח דק כקמח, מותר למלוח בו. ש"ך יח: ואם יש לו רק מלח גס יכול להדקו (עד שלא יהיה גס ממלח שעושים ממי הים, ראה ט"ז ס"ק יב עפ"י דר"מ בשם אר"ה). ובש"ך ס"ק יז כתב עפ"י ת"ח שבדיעבד בכל מלח שמלח סגי.

סעיף ד

בכמה מלח מולחים, האם יש למלוח את כל החתיכה?
 חתיכה עבה של בשר, האם יש לחתכה לחתיכות קטנות או
 לא? מהן השיטות בזה?
 בשר שנמלח מצד אחד, כיצד פוסקים המחבר והרמ"א לפי
 הבנת הט"ז וחש"ך?
 מה דין בשר שנמלח משני צדדים ולא התפשט המלח בכל
 מקום?
 מה דין בשר שנמלח רק מצד אחד או עוף שלא נמלח מבפנים?

בפרק כל הבשר (דף קיג א) אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו א"כ מולחו יפה יפה. וכתב הרשב"א שמולח יפה עד שלא יהא ראוי לאכילה עם אותו המלח, וכן פסק השו"ע.

בהמשך לדברי שמואל שמולחו יפה יפה, כתב הרשב"א בתורת הבית הקצר: נותנין את המלח משני צדדיו, מולח והופך ומולח, ומולחו יפה ואינו צריך ליתן עליו מלח עד שיכסנו כולו ולעשותו כבנין וכר' ויראה לי שאין צריך למלוח משני צדדיו אלא למצוה מן המובחר ובאפשר, אבל אם לא מלח אלא מצד אחד או שלא היה נוח לעשות כמולח תרנגולים או אווזים שאי אפשר שידבק המלח בכל צדדי חלליו א"כ ביתר אותם בתוך או שמילא חללן במלח כמוליאתא מותר. והדין נותן שלא תהא חתיכת בשר דקה חמורה מחתיכה עבה כטפח שזו צריכה מלח שני צדדיו לבר אע"פ שיש בעביה טפח ודם שבאמצע חתיכה מי הוציא, ואין לדבר קצבה. עכ"ל. ובתורת הבית הארוך כתב: ומיהו לתת מלח לתוך תרנגולים ואווזים שפיר דמי אע"פ שאין המלח נאחז למעלה בצלעות. משמע שלכתחילה ראוי למלוח אף בתוך התרנגולת. במנחות דף כא א, בביאור הפסוק (ויקרא ב יג): "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח", "תמלח", כיצד הוא עושה? מביא האבר ונותן עליו מלח, וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו. אמר אב"י: וכן

ספר

הלכה שנונה

הלכות איסור והיתר

חיברתיו בעזרת החונן לאדם דעת
שמואל אליקים קדר

מהדורה שלישית
כסליו תשס"ט

סימן צב: דיני חלב שנפל לקדירה של בשר

סעיף א: בשר שנפל לחלב רותח

דף קח א: איתמר כזית של בשר שנפל לתוך יורה של חלב, אמר רב: בשר אסור וחלב מותר. ואקשינן חלב אמאי מותר חלב נבילה הוא והרי חלב מעט שנבלע בצקר נעשה נבילה שהרי נאסר וכשחזר ונפלט בצקר החלב ה"ל מין במינו - חלב אסור בחלב היתר, ורב אית ליה מין במינו לא נטיל] ופרקינן הכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך יורה רותחת דמיבלע בלע מיפלט לא פלט ודמה שנבלע אינו פולט שכל זמן שאינו נח מרחימותו אינו פולט], סוף סוף כי נייח הדר פליט - בשקדם וסילקו.

כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותח, טועם העובד כוכבים הקדירה, אם אמר שיש בה טעם בשר, אסורה. ואם לאו, מותרת, אפילו בפחות מששים, ואותה חתיכה אסורה.

במה דברים אמורים, בשקדם והוציא החתיכה קודם שתפלוט חלב שבלעה, דהיינו קודם שתנוח היורה מרתיחתה [א], אבל אם לא הספיק לסלקו עד שיוכל לפלוט החלב שבלעה, אף על פי שטעמו גוי ואין בו טעם כלל, אסור, אא"כ יש בו ס' [ב]. הגה: וע"ל סימן ל"ח דאין לנו נוהגין לסמוך חטעימת עובד כוכבים, ובעינין ס' בכל ענין.

סעיף ב: חלב שנפל לקדירה של בשר

דף קח א: תנן, טיפת חלב שנפלה על החתיכה אם יש בה כמותן טעם באותה חתיכה אסור, ניער את הקדירה אם יש בה כמותן טעם באותה קדירה אסור.

רש"י: אפי"ן אם מקצת החתיכה ברוטב צריך ס' בחתיכה ואין הכל מצטרף לבטל החלב.

[א] ולכן אין חוששים לפליטת חלב מהחתיכה רק לטעם בשר ולזה די בטעימה.

[ב] כר"ת שאינו פוסק כרב ומין במינו בטל בס', ודלא כרש"י הפוסק כרב.

ספר

תוספת אהל

בירור סוגיות בשולחן ערוך ונושאי כליו

הלכות איסור והיתר
(בשר בחלב ותערובות)

חיברתיו בעזרת החונן לאדם דעת

שמואל אליקים קדר

מהדורה שלישית: תשס"ט

דרכי שם ספרים: 052-4584770

א

הקדמה

ז"ל הטור בסי' צג: כתב הרשב"א (תוה"ק ב"ד ש"ד לז): שאם בישל ירקות בקדרה של בשר שמותר לבשל בה אח"כ גבינה שכבר נתמעט בה כח בלע הבשר ונקלש עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר בחלב. בד"א כשבלע היתר כמו שאמרנו, אבל בלע דבר אסור לעולם הוא באיסורו עד שיגעיל הראוי להגעיל וילבן הראוי ללבן. ע"כ. הפוסקים נחלקו בכוונת הרשב"א ומתוך כך נחלקו אם לקבל דבריו להלכה. להלן יסוכמו השיטות השונות כמובא בפוסקים והקושי שבכל שיטה. ולבסוף יורע מלשון הרשב"א כהבנה המחודשת בט"ז שהעולה ממנה להלכה מוסכם על כל הפוסקים.

ב

לשון הרשב"א

ז"ל הרשב"א (כמובא בב"י) בתורת הבית הארוך (בסוף הבית הרביעי דף לח א): שנינו בפרק בתרא דע"ז (דף עה ב) השפוד והאסכלא מלבנן באור, ואמרינן עלה בגמרא (דף עו א): רמי ליה רב עמרם לרב ששת תנן השפוד והאסכלא מלבנן, והתניא גבי קדשים השפוד והאסכלא מגעילן, ופריק רבא: קדשים היינו טעמא דכל יום עושה גיעול לחבירו. ואקשינן, אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי וסלקא בקושיא. שמעינן מהא דכל שבשל בו לאחר מכאן, נפלט ממנו האיסור ונכשר לגמרי, עד שהקשו אמאי תני בברייתא מגעילן שהרי נגעל בבישול של יום שני ונכשר לגמרי. וקשיא לי טובא וכי עדיף בישול דיום שני מהגעלה גמורה ואם הגעלה גמורה הוה קשיא ליה לרב עמרם היאך מכשירתו מה היתה תשובתו של רבא דאמר בכל יום ויום נעשה גיעול והלא ליבון הוא צריך כמו ששנינו במשנתינו והליבון שיהו הניצוצות מנתזין הימנו, ועוד הא קיימא לן (פסחים עד.) בכלי מתכות חם מקצתו חם כולו שהאיסור הנבלע מתפשט בכל הכלי. ונ"ל דהכי קאמר דקדשים היתרא בלע וכיון שבישל בו קודם שיבוא לידי איסור נותר לכשיגיע זמנו להיות חל שם נותר, כבר נקלש ונחלש האיסור כ"כ ע"י בישול זה השני עד שלא נשאר בו אלא בלע מועט ואין [ראוין] לחול עליו שם נותר על דבר בלוע מועט כזה, וכענין שאמרו (חולין קיא): לענין בשר בחלב בדגים שעלו בקערה של בשר שמותר לאכלם בכותח משום שכיון שטעם הבשר שקלטו הדגים [מן הקערה] נקלש ונחלש כ"כ קודם שיבוא לידי איסור בשר בחלב וכן הבלע שנתפשט בכל הכלי אינו אלא דבר מועט ועם בישול זה השני אף ע"פ שאין האור מגיע לכולו, מכל מקום גם הוא על ידי חם מקצתו חם כולו מתמעט קצת עד שלא נשאר בכל השפוד שום בלע שיהיה ראוי לחול עליו שם נותר, אבל קודם שבשל בו שנית (דבלע) [הבלע] מרובה וראוי לחול עליו שם נותר בתוך דופני הכלי. וכן כלי שבלע איסור גמור לעולם אין נכשר עד שיגעיל הראוי להגעיל וילבן את שראוי ללבן דמתחלתו איסור גמור היה ועד שנפלט ונגעל לגמרי איסור מיקרי ולפיכך אף על פי שבשל בו לאחר מכן פעם או שתיים אין יוצא מידי דפיו עד שיגעילנו